

Daf Panorama

La Yéchiva Ohavei Toratéha sous l'égide de Rav Israel Abib

Complément à l'étude du Daf Hayomi

BABA BATRA 69

ב"ב דף סט

א. אבנים לצרכה. ב. המכורים עם השדה. ג. שאין מכורים. ד. כשדה אחרת. ה. מלבנות. ו. בכל גבולו סביב. ז. נוי השטר.

א. מבואר במשנה המוכר את הדה מוכר את האבנים שהם לצרכה. ומפרש בגמרא לאחר שקצרו העומרים מניחים אותם לייבשם ומניחים עליהם אבנים כדי שלא יפזרם הרוח. והנה נחלקו ר"מ וחכמים במוכר את הכרם שלר"מ מוכר תשמישי כרם אפילו שאינם קבועים כל כך ולפי חכמים אינם מכורים. וא"כ לפי ר"מ באבנים המתקנות לצורך עומרי השדה אע"פ שאין מונחות בשדה הרי הם מכורות שמתשמישי השדה הם אבל לפי חכמים אין מכורות אא"כ מונחות בשדה. ועולא פירש באבנים הסדורות בשדה לעשות גדר לפי חכמים ולר"מ במתקנות לכך אע"פ שאין סדורות זו ע"ג זו⁴².

ב. עוד מבואר במשנה במוכר את השדה מה נמכר עמו ומפרשת הגמרא ומכר את הקנים החלקים (פ"א משופים) המונחים תחת הגפנים כדי להעמידם (ולרבי מאיר הנ"ל אע"פ שאין מונחים תחת הגפנים) ומכר את התבואה המחוברת לקרקע אע"פ שהגיעה להקצר ומכר את מחיצת⁴³ הקנים שהיא פחותה מבית רובע אע"פ שהקנים שלה עבים וחזקים ומכר את השומירה (בית דירה לשומר השדה) העשויה בטיט⁴⁴ אע"פ שאינה קבועה ומכר את החרוב שאינו מורכב (היינו קודם שיוזקין שמרכיבים אותו ואת בתולת השקמה (פ"א שקמה אילן שעושה מין תאנים ובבחרותו שעדיין לא נכרתו ענפיו נקרא בתולת השקמה) אע"פ שהם עבים ומכר כל הדקלים שבה (ח"מ רטו, ה).

ג. אבל לא מכר את האבנים שאינם סדורות לגדר (לפירוש עולא אליבא דרבנן דלר"מ דוקא אם אינן מתקנות לכך) ולא את האבנים שאינם מונחים⁴⁵ על העומרים (ולפירוש"ם שאינם מונחים בשדה) אע"פ שהם מוכנים לכך (לפירוש ראשון הנ"ל אות א' אליבא דרבנן ולר"מ דוקא אם אין מוכנים לכך). ולא את הקנים שבכרם שאינם מונחים תחת הגפנים אע"פ שהם משופים וחלקים ומוכנים לכך ולר"מ המשופים מכורים. ולא את התבואה העקורה מן הקרקע אע"פ שהיא צריכה לשדה [ליבשה שם, רמ"א] ובזמן שא"ל היא וכל מה שבתוכה הרי כולם מכורים (שם).

ד. בין כך ובין כך (אע"פ שאמר היא וכל מה שבתוכה) לא מכר מחיצת הקנים שהיא בית רובע אע"פ שהקנים שבה דקים וקטנים ולא מכר ערוגה קטנה של בשמים שיש לה שם בפני עצמה כגון שקורין לה בי ורדא של פלוני ולא את השומירה בזמן שאינה עשויה בטיט אע"פ שהיא קבועה בארץ ולא מכר החרוב המורכב ולא סדן השקמה (כשיוזקין ויכרתו ענפיו להחליפה נקרא כך) אפילו הם דקים (שם) שנחשבים הם כשדה אחרת.

ה. א. מלבנות של פתחים (חתיכות עץ שנותנים סביב המזוזה והמשקוף) המחברים בטיט מכורים עם הבית. והמחברים ביחידות נשאר בספק בגמרא אם נחשב חיבור לבית. ב. מלבנות של חלונות (המחברים ביתדות) נסתפקו בגמרא שמא אינם מכורים (אפילו אם נחשב חיבור) כיון שעשויים לנוי. ג. מלבנות של כרעי המיטה תחתיהם כדי שלא ירקבו בקרקע) שאין מחברים למיטה במסמרים מאי האם נמכרו עמה תיקו⁴⁶.

⁴² ובש"ע פסק כשני הפירושים וכחכמים וז"ל (ח"מ רטו, ה) המוכר את השדה מוכר את האבנים הסדורות לגדר ואת האבנים המונחות על העומרים מפני שהם לצרכה והוא מהרמב"ם. אבל רשב"ם פירש דדי במונחות בשדה. ובתוס' כתבו (פירוש ג') שהונחו על העומרים אע"פ שאין מונחים עכשיו וכ"כ רמ"א בשם י"א (להלן הערה ד).

⁴³ פירושו כמו חיצת הקנים פ"א קנים הרבה גדלים בקלח אחד (באה"ג וסמ"ע).

⁴⁴ אבל גירסת המשנה והגמרא איפכא דעשויה בטיט השובה בפני עצמה ואין מכורה עם השדה ושאינה עשויה בטיט בטל לשדה ומכורה עמו וכן פירש"ם. וצ"ל להרמב"ם וש"ע דשאינה עשויה בטיט חשיב עראי וכדבר המיטלטל אע"פ שמחבר לקרקע. והטור כתב כגירסתנו בגמ' ותימה על הרמ"א שלא הביאו לדחות ל"א (סמ"ע).

⁴⁵ וי"א דאם היו מונחות אפילו פעם אחת על העומרים הרי אלו מכורים (טור וב"י בשם תוס'). רמ"א שם.

⁴⁶ וכתב בש"ע (רי"ד, יא) המוכר את הבית מוכר את כל הדברים הקבועים כגון וכו' ואת מלבנות הפתחים המחברים בטיט [וי"א דחיבור ביתדות לא מקרי חיבור, עיין בב"י, רמ"א (כיון דלא אפשר לא קנה, באה"ג בשם מ"מ] וכו' ולא את מלבנות כרעי המיטה (עיין סמ"ע) ולא את מלבנות החלונות אע"פ שהם מחברים בטיט מפני שהם לנוי [ואם א"ל הוא וכל מה שבתוכו כולם מכורים] דבכל הספיקות לא קנה.

ו. ומנין שאין חרוב המורכב וסדן השקמה נמכרים עם השדה שנאמר ויקם שדה עפרון וגו' וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב לאברהם למקנה וגו'. וכיון שאמר כל העץ אשר בשדה למה אמר אשר בכל גבולו אלא לדרוש דוקא עצים קטנים שצריכים לגבול להודיע של מי הם מכורים הם ממילא עם השדה, אבל עצים חשובים ששם הבעלים נקרא עליהם (ואי"צ לגבול סביב) אין מכורים. אמר רב מרשיא מכאן שהקונה שדה קנה את המיצר והאילנות הנטועים בו דמשמע מדכתיב סביב שגם את האילנות הנטועים במיצר שסביב השדה קנה אברהם⁴⁷.

ז. המוכר פרדס לחבירו צריך שיכתוב לו קנה לך דקלים ותמרים והוצין (פי' ענפי דקל שעושים מהם מחיצה) ואע"פ שקנה כל אלו אע"פ שלא פירש אותם נויי השטר הוא וכו' כדי להסתלק מהדינים והטענות (רטז, א' וב').

ח. האומר לחבירו קרקע ודקלים אני מוכר לך, וכיון שהדקלים ממילא מכורים עם הקרקע מבלי שיפרש על כרחך נתכוין למכור לו עוד ב' דקלים מחוץ לקרקע. לפיכך אם יש לו דקלים יתן לו ב' דקלים מלבד אותם שבשדה. אם אין לו דקלים יקנה לצרכו שני דקלים שלא יהיה מחוסר אמנה (או יחזיר לו המעות כנגד ב' דקלים). ואם הם משועבדים לבעל חובו יפדה אותם ויתנם ללוקח⁴⁸.

ט. ואם אמר קרקע בדקלים אני מוכר לך אם היו בו שני דקלים קנה ואם לאו מקח טעות הוא וחוזר ואם א"ל קרקע של דקלים אני מוכר לך אין לו דקלים שאין בלשון הזה אלא קרקע הראוי לדקלים [ומיהו אם יש דקלים בקרקע קנאן. הגה, בכל ענין שאמר] (חו"מ רטז, ה).

י. המוכר שדה לחבירו והיו בה דקלים וא"ל חוץ מדקל פלוני אם דקל טוב ומשובח הוא [וכל אילן הנושא קב פירות מקרי דקל טוב, רמ"א] אותו הדקל לבדו שייר והשאר ללוקח ואם דקל רע הוא ששייר לא קנה מהדקלים כלום (שם, ג) שכוונתו לומר שאפילו את הגרוועים שייר לעצמו וכ"ש הטובים⁴⁹.

יא. מכר לו שדה ואמר חוץ מהאילנות אם יש בו דקלים בלבד שייר הדקלים ואם יש בו גפנים בלבד שייר הגפנים וכן שאר האילנות. היו בה דקלים וגפנים לא שייר אלא הגפנים [רמ"א, וכן בדקלים ואילנות שייר האילנות. היו בה אילנות וגפנים שייר האילנות ומכר הגפנים] שהמוכר בעין יפה מוכר (רטז, ד) ולכך לא אומרים ששייר הכל לעצמו (אלא שיותר ראוי להקרא אילן וי"מ מה שיותר חשוב שייר לעצמו, עי' רשב"ם ומפרשי השו"ע. נמצא סדר השיור: א. אילנות. ב. גפנים. ג. דקלים).

יב. ואם הדקלים שייר לא שייר אלא כל דקל גבוה שעולים לו בחבל והשאר הם של לוקח (מיהו אם כולם נמוכים שייר כולם. רמ"א) ואם שאר האילנות הוא ששייר לא שייר בהם אלא כל שאין העול כובשו (שהאילן מונעו מלעבור) וכל שהעול כובשו (שכופף את האילן ועובר השור לדרכו אין האילן חשוב) הרי הוא של לוקח ובכלל השדה נחשב (רמ"א, מיהו אם כולן דקים שהעול כובשן שייר כולן) (רטז, ד).

⁴⁷ וכ"כ רמ"א שהמוכר את השדה מכר את מצריו (רטז, ה).

⁴⁸ כן פירשב"ם והרא"ש שהם ב' מכירות קרקע ודקלים ואין תלויים זה בזה. וכ"כ רמ"א (רטז, ה) וז"ל וי"א דאם א"ל קרקע ודקלים אני מוכר לך אע"פ שיש דקלים בשדה אם יש לו דקלים במקום אחר צריך ליתן לו עוד שני דקלים ואם אין לו אי"צ לקנות מיהו הקרקע קנוי לו דשני מכירות הן הקרקע והדקלים. (וי"א (ראב"ד ועוד פוסקים) דחייב לקנות ולא אמרינן בזה אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם שהדקלים בעולם הם עי"ש). אבל הרי"ף והרמב"ם והשו"ע פירשו שהדקלים והקרקע מכירה אחת הם ואע"פ שאין המוכר חייב לקנות דקלים דהוי דשלב"ל מ"מ יכול הלוקח לטעון מקח טעות, וז"ל המחבר (שם) האומר לחבירו קרקע ודקלים אני מוכר לך אפילו לא היו דקלים אם רצה לקנות לו שני דקלים ה"ז נקנה המקח ואין הלוקח יכול לומר לו איני לוקח אלא קרקע שיש בו דקלים.

⁴⁹ ונחלקו הראשונים בכה"ג אם כוונתו לשייר לעצמו את כל הדקלים וגם הגרוועים ממנו ושכיוצא בו שלא דדק לברר היותר גרוע וכ"ד המחבר שסתם וכתב ואם דקל רע הוא ששייר לא קנה מהדקלים כלום הגה וי"א דדוקא הטובים ממנו לא קנה אבל כל אילנות הפחותים ממנו או אפילו כיוצא בו קנה.

Rav E. Abib

Retrouvez l'ensemble des Daf Panorama sur www.dafhayomi.fr rubrique Résumés